

Uchwała z dnia 5 maja 2005 r.

II PZP 3/05

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczyżyn, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 maja 2005 r. sprawy z powództwa Dariusza R. przeciwko Przedsiębiorstwu Ogólnobudowlanemu „E.” w K. - Edwarda P. o wynagrodzenie, na skutek zagadnienia prawnego przekazanego postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 lutego 2005 r. [...]

„Czy w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych radca prawny reprezentujący stronę będącą przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz.1807) jest zobowiązany do składania oświadczenia, że nie pozostaje w stosunku pracy zgodnie z art. 89 § 3 kpc ?”

p o d j ą ł uchwałę:

W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych radca prawny reprezentujący stronę (osobę fizyczną), będącą przedsiębiorcą (art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej - Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.) nie jest obowiązany do składania oświadczenia, że nie pozostaje w stosunku pracy (art. 89 § 3 k.p.c.).

U z a s a d n i e

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało na tle następującego stanu faktycznego. Wyrokiem z dnia 18 listopada 2004 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie, w sprawie o zapłatę wynagrodzenia, częściowo uwzględnił żądanie pozwu, zasądzając od pozwanego Przedsiębiorstwa Ogólnobudowlanego „E.” - Edwarda P. w K. na

rzecz powoda Dariusza R. kwotę 19.576,86 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 7 grudnia 2002 r. i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Powyższy wyrok zaskarżyły apelacją obie strony postępowania, przy czym pełnomocnik - radca prawny, wnoszący apelację w imieniu pozwanego, odmówił usunięcia formalnego braku pełnomocnictwa procesowego w postaci złożenia oświadczenia o niepozostawaniu w stosunku pracy wymaganego w art. 89 § 3 k.p.c. W piśmie z dnia 11 lutego 2005 r. pełnomocnik wskazał, że wymóg złożenia oświadczenia, dotyczy pełnomocnictw udzielonych przez osobę fizyczną, a w rozpoznawanej sprawie pełnomocnictwa udzielił przedsiębiorca, powołał się przy tym na treść art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.), który wyraźnie wyodrębnił przedsiębiorców, tj. osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz pozostałe osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami, a także na treść art. 8 ust. 2 tej ustawy, ograniczającego świadczenie pomocy prawnej tylko w stosunku do osób fizycznych, niezawierającego zaś takich ograniczeń w odniesieniu do przedsiębiorców. Pełnomocnik podkreślił, że z uregulowaniem powyższym koresponduje norma art. 89 § 3 k.p.c., nakładająca obowiązek złożenia oświadczenia tylko w przypadku udzielenia radcy prawnemu pełnomocnictwa przez osobę fizyczną niebędącą przedsiębiorcą. Pozwany, którego reprezentuje w postępowaniu, jest przedsiębiorcą prowadzącym we własnym imieniu działalność gospodarczą, nie zachodzi więc konieczność składania przedmiotowego oświadczenia.

Sąd Apelacyjny podzielił argumentację pełnomocnika, iż osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą należy stosownie do treści przepisu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.) traktować jako przedsiębiorcę, a w konsekwencji przyjąć, iż ograniczenia, o których mowa w art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1059 ze zm.) oraz w art. 89 § 3 k.p.c., nie dotyczą radcy prawnego reprezentującego taką osobę. Sąd drugiej instancji, wskazał także na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2001 r., III CZP 37/01 (OSNC 2002 nr 2, poz. 20), że w sprawie gospodarczej radca prawny reprezentujący przedsiębiorcę, będącego osobą fizyczną, nie jest obowiązany składać oświadczenia przewidzianego w art. 89 § 3 k.p.c. Podkreślił iż uchwała zapadła na kanwie sprawy gospodarczej, a ponadto w samej jej treści wyraźnie zawężono ją do spraw gospodarczych, co rodzi wątpliwość czy argumentacja zawarta w jej uza-

sadnieniu będzie miała odniesienie do spraw innego rodzaju, w tym spraw pracowni-
czych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawą z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 75, poz. 171) wprowadzono do Kodeksu postępowania cywilnego art. 89 § 3 i dokonane zostały zmiany w obu ustawach korporacyjnych. W myśl art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, zawód radcy prawnego może być wykonywany w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej w formach (kancelarii lub spółki) tamże określonych, z zastrzeżeniem, że pomoc prawną osobom fizycznym radca prawny może świadczyć tylko w ramach wykonywania zawodu w kancelarii radcy prawnego lub w spółkach bez jednoczesnego pozostawania w stosunku pracy. Przepisy art. 89 § 3 k.p.c. oraz art. 8 ust. 2 ustawy o radcach prawnych dotyczą świadczenia pomocy prawnej tylko osobom fizycznym, uzasadniona jest więc wysunięta w pytaniu prawnym wątpliwość, czy obowiązek złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 89 § 3 k.p.c., odnosi się także do radcy prawnego reprezentującego przedsiębiorcę będącego osobą fizyczną. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego regulujące instytucję pełnomocnictwa nie pozwalają - jak podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 10 stycznia 1997 r., III CZP 116/96 (OSNC 1997 nr 2, poz. 13) - wyjaśnić statusu prawnego wymienionych w nich zawodowych pełnomocników. W tym zakresie niezbędne jest odwołanie się do przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Przepis art. 4 ust. 1 tej ustawy stanowi, że wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej podmiotom gospodarczym, jednostkom organizacyjnym oraz osobom fizycznym z wyłączeniem spraw rodzinnych, opiekuńczych i karnych. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. - przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770) pojęcie „podmiotu gospodarczego” zostało zastąpione pojęciem „przedsiębiorcy”. Definicję przedsiębiorcy zawierał art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.), a obecnie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.), zgodnie z którym przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna,

osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2001 r., III CZP 37/01 (OSNC 2002 nr 2, poz. 20) zawarto tezę, iż „w sprawie gospodarczej radca prawny reprezentujący przedsiębiorcę, będącego osobą fizyczną, nie składa oświadczenia przewidzianego w art. 89 § 3 k.p.c.”.

Analogicznie kwestia ta przedstawia się w sprawach pracowniczych oraz w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego, gdyż o statusie przedsiębiorcy - osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą - nie przesądza charakter sprawy, w jakiej występuje. Na rzecz przedsiębiorców będących osobami fizycznymi radcowie prawni mogli przed nowelizacją dokonaną powołaną ustawą z dnia 22 maja 1997 r. świadczyć pomoc prawną na podstawie art. 24 ustawy o działalności gospodarczej. Uregulowaniu zawartemu w ustawie ustrojowej odpowiada postanowienie art. 89 § 3 k.p.c., nakładające obowiązek złożenia oświadczenia tylko w wypadku udzielenia pełnomocnictwa radcy prawnemu przez osobę fizyczną niebędącą przedsiębiorcą w rozumieniu powołanych powyżej przepisów. W sprawach pracowniczych, jeżeli pracodawca jest jednocześnie przedsiębiorcą, to brak racjonalnych podstaw do sztucznego rozdzielania jego ról dla potrzeb postępowania.

Podobny pogląd, dotyczący spraw z zakresu ubezpieczenia społecznego - jeżeli radca prawny reprezentuje osobę fizyczną, będącą przedsiębiorcą (płatnikiem składek) - zawarty został w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2005 r., II UZ 68/04 (dotąd niepublikowane).

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.

=====